

Pagini monografice

Volumul lui Alexandru Mihăilă – *Vornicul Gheorghe Greceanu. Un poet necunoscut din MOLDOVA primei jumătăți a secolului al XIX-lea*, Editura Papyrus Media, Roman, 2019 –, alcătuit cu acribia specifică unui cărturar autentic, aduce în fața cititorului dornic de scrieri (tot mai rare) încărcate de savoare, despre oameni și fapte a căror existență este deloc ori prea puțin cunoscută (iar profesia de jurnalist de investigații a autorului își pune pece-tea asupra cercetărilor întreprinse), informații despre trecerea prin lume a cuiva (eroul cărții) care a fost, așa cum se precizează și se susține prin documente, punct de plecare pentru crearea unui personaj foarte cunoscut al lui Vasile Alecsandri, consortul celebrei Chirița, personajul eponim al câtorva creații de referință ale literaturii române pașoptiste. Dar dacă marile scriitor, precursor al poetului național aducea, cu peste un secol și jumătate în urmă, în fața cititorilor și a publicului spectator, prin Grigori Bârzoii, un personaj conservator, soț și tată, împins de la spate de o femeie prea ambițioasă spre viața politică, din care, ca și din noua modă a „blanmanjelelor”, a „bulionurilor” și a „garniturilor nemțești”, în loc de „borș și alivenci”, oricum nu înțelege mare lucru, eroul cărții lui Alexandru Mihăilă are aproape cu totul altă imagine.

Cu amintita acribie, scriitorul contemporan alcătuiește o lucrare în parte monografică, unde îl situează pe eroul său într-un context mai larg, subliniind „rolului politic de seamă jucat de Greceni în diverse epoci”, începând de pe la 1822 sau poate chiar de mai demult. În ceea ce-l privește pe Gheorghe Greceanu, acestuia i se schițează biografia, potrivit documentelor, reținându-se că s-ar fi născut în 1805, ca fiu de vornic și că ar fi primit o educație aleasă, în care se regăseau consistente „elemente ale culturii elene”. La aceste date, se mai adaugă încă altele, între care faptul că, pe lângă limba greacă, învățase și limba rusă, că se în-surase devreme cu Anastasia Balș (viitoarea Chirița), cu care ar fi avut vreo

opt copii, dar și o avere considerabilă, la Fălțiceni, la Valea Glodului, că ar fi citorit o biserică...

Mergând pe firul documentelor, în cartea lui Alexandru Mihăilă se mai arată că tatăl lui Eugen Lovinescu ar fi cumpărat, mai târziu, casa vornicului Greceanu, construcția întrând, în felul acesta, în memoria și în istoria altei familii importante pentru evoluția literaturii noastre.

Revenind la relația dintre eroul cărții de față și personajele lui Vasile Alecsandri, Alexandru Mihăilă menționează că aceasta ar fi fost susținută, între alții, de memorialistul Constantin Gane, care „afirmă că Anastasia Greceanu – soția vornicului – i-a inspirat lui Vasile Alecsandri personajul *Coana Chirița*, poetul răzbu-nându-și, astfel, umiliința de a fi fost refuzat atunci când – ajuns la conacul de la Valea Glodului – i-ar fi cerut mâna uneia dintre fiice, Calipso, se pare”. În ceea ce-l privește, Constantin Gane ar fi fost strănepot al Anastasiei Greceanu, drept care, despre aceasta nota: a fost „răsbunica mea după mamă”.

Există însă și alte mărturii despre legăturile personajelor lui Alecsandri cu membrii familiei Greceanu, pe care le aduce Alexandru Mihăilă. De pildă, îl citează pe Radu Sc. Greceanu, care, la rândul-i, afirmă, într-un document, între altele, că „Alecsandri ar fi fost descurajat într-un moment destul de brutal de către soacra în spe. Nu cunoaștem motivele refuzului (...), dar poetul s-a răzbunat prin scrierea celebrilor *Chirițe*”.

Înainte de a se referi, în continuare, la creația lirică a vornicului, Alexandru Mihăilă face o trecere în revistă a stării poezie în epocă, drept care alocă spații largi câtorva poeți, între care unii nu cu mult mai cunoscuți decât eroul cărții (Alexandru Hrisoverghi, Mihail Cuciuran...) și observă, concomitent, influențele scrisului unora dintre ei asupra scrisului acestuia. Este vorba, de pildă, despre Costache Conachi, Iancu Văcărescu sau Anton Pann. Legat de temele creațiilor lui Gheorghe Greceanu, autorul arată că acestea sunt

cele ale „cântecelor de lume”, prilej pentru a face o seamă de observații asupra statutului acestora în primele decenii ale secolului al XIX-lea.

Sunt prezentate, în continuare, în volum, versuri ale vornicului, mai ales sentimentale, unde iubirea, tristețea, jalea provocată de trădări etc. dezvăluie un suflet pasional sau care doar simulează pasiunea, în maniera epocii, cu vorbe mari, declarații, blesteme etc.: „Ceruri, dumnezei, planete, chinul meu îl ajutați / Răspândindu-i după faptă, în clipal’ o detunați / Orișiunde se va duce, umbra me(a) s-o îngrozească / Și că a greșit, tirana purure să o simțească”.

Pe de altă parte, încă o latură a poeziei lui Gheorghe Greceanu, la care se oprește Alexandru Mihăilă, urmează, de asemenea moda vremii: este vorba despre cea patriotică, reliefată prin evocarea trecutului istoric, respectiv a „ruinurilor”, mergând pe urmele lui Vasile Cârlova, și abordată meditativ. În plus, sub acest aspect, Alexandru Mihăilă îl arată pe vornic nici mai mult nici mai puțin decât ca precursor al lui Eminescu: „Lucru de mirare, înainte de Eminescu, **vornicul Gheorghe Greceanu** scrie că viața este vis”.

Elegia prilejuită de moartea prematură a fiului său, Keenofontie, crearea unei poezii consacrate unui anotimp, anticipând astfel pastelurile lui Alecsandri, sunt alte realizări ale vornicului de pe tărâmul literaturii, pe care autorul cărții le scoate la lumină.

Partea a doua a volumului cuprinde poeziile, facsimile ale acestora precum și câteva fotografii ale urmelor lăsate de trecerea prin lume a vornicului.

Este, așadar, o carte-document, o restituire a vieții unui om care, indirect, prin personajul creat pornind de la el, a dobândit o faimă diferită de cea pe care ar fi meritat-o, dar care, totuși, i-a adus, tot indirect, o notorietate pe care, altfel, poate că nu ar fi avut-o, date fiind o mulțime de circumstanțe.

Mioara BAHNA